

Magma pm

**DET SVENSKSPRÅKIGA FINLAND I
VÄLFÄRDSOMRÅDESVÅLET 2022**

Mikko Majander

magma

Magma pm

**DET SVENSKSPRÅKIGA FINLAND I
VÄLFÄRDSOMRÅDESVALET 2022**

MIKKO MAJANDER

Magma 2022

Det svenskspråkiga Finland i välfärdsområdesvalet 2022

Utgivare: Tankesmedjan Magma/Ajatuspaja Magma
www.magma.fi

Magma pm
2022

Tryck: Oy Nord Print Ab
Form & layout: Oy Nord Print Ab

ISBN: 978-952-7328-24-8 (online)

Serien Magma pm

ISSN: 1799-3806 (print)
ISSN: 1799-3814 (online)

Innehåll

Svenskfinland och den nya välfärdsområdesförvaltningen	9
Österbottens välfärdsområde	13
Västra Nylands välfärdsområde	17
Östra Nylands välfärdsområde	20
Egentliga Finlands välfärdsområde	21
På röstningsaktivitetens nåder	23
Noter	28

Tabeller

1. Svenskfinland (2020)	10
2. Folktinget 2021–2025	12
3. De politiska styrkeförhållandena i Österbotten	14
4. Vasas andel av partiernas röster i valområdet	16
5. De politiska styrkeförhållandena i Västra Nyland	18
6. Esbos andel av partiernas röster i valområdet	19
7. SFP:s stöd i kommunerna i Västra Nyland	19
8. De politiska styrkeförhållandena i Östra Nyland	20
9. Borgås andel av partiernas röster i valområdet	21
10. De politiska styrkeförhållandena i Egentliga Finland	22
11. Valdeltagandet i riksdagsvalen 1991–2019	24
12. Valdeltagandet i lokal- och Europa parlamentsvalen 1992–2021	25

Svenskfinland och den nya vårdsområdesförvaltningen

De första vårdsområdesfullmäktigena skall väljas i januari 2022. I bakgrunden finns en seg och utdragen politisk process. För ändamålet har landet delats in i 21 nya vårdsområden. Dessa följer i allt väsentligt landskapsgränserna. På grund av befolkningskoncentrationen i huvudstadsregionen kommer Helsingfors att administreras i enlighet med resultatet i kommunalvalet 2021. Esbo och Grankulla hör till Västra Nyland medan Vanda och Kervo bildar en egen enhet.

Beaktar man de nya förvaltningsgränserna ur Svenskfinlands¹ och det svenska språkets synvinkel kan slutresultatet sägas vara rätt fördelaktigt. Av de cirka 261 800 individer som registrerats som svenskspråkiga på det finska fastlandet² bor 14 procent i Helsingfors och 22 procent i Västra Nylands vårdsområde. I Östra Nyland och i Egentliga Finland bor ungefär var tionde svenskspråkig. Över en tredjedel av de svenskspråkiga är bosatta längs den österbottniska kusten. Dessa tvåspråkiga kommuner, förstärkta med Laihela, bildar en ny förvaltningsenhet. Därmed förverkligas nästan den gamla drömmen om ett svenskspråkigt Korsholms län.³

De svenskspråkiga områdena får stöd och kraft av varandra. Det tvåspråkiga Karleby hör dock till Mellersta Österbotten medan Pyttis är en del av Kymmenedalen. "Föräldralösa" i Svenskfinland är några av språköarna, dvs platser där det bland annat finns en svensk skola. I Tammerfors är endast en halv procent av befolkningen registrerad som svenskspråkig. Det handlar ändå om 1 200 personer. I Kotka, Björneborg och Uleåborg finns det mellan 400 och 500 svenskspråkiga.⁴

Tabell 1: Svenskfinland (2020)

	befolkning	svenskspråkiga		utländska medborgare	
				%	%
Hela landet	5 533 793	287 800	5,2		5,0
Åland / Ahvenanmaa	30 129	26 000	86,3		11,9
Österbotten / Pohjanmaa	215 592	95 200	44,2		
Vasa / Vaasa	67 551	15 800	23,4		6,1
Korsholm / Mustasaari	19 453	13 400	68,7		2,1
Jakobstad / Pietarsaari	19 066	10 700	56,0		7,7
Pedersöre / Pedersören kunta	11 174	9 900	88,5		3,0
Närpes / Närpiö	9 558	7 400	77,5		14,4
Nykarleby / Uusikaarlepyy	7 479	6 400	85,6		7,0
Vörå / Vöyri	6 388	5 200	81,5		4,6
Larsmo / Luoto	5 534	5 100	91,6		3,0
Kronoby / Kruunupyö	6 416	4 900	77,0		3,3
Malax / Maalahti	5 451	4 700	85,3		4,3
Kristinestad / Kristinankaupunki	6 404	3 500	54,4		4,3
Korsnäs	2 068	1 800	85,3		8,6
Kaskö / Kaskinen	1 278	400	27,9		8,6
+ Karleby / Kokkola	47 772	6 000	12,5		2,4
Huvudstadsregion / Pääkaupunkiseutu	1 197 125	65 600	5,5		
Helsingfors / Helsinki	656 920	36 800	5,6		9,9
Esbo / Espoo	292 796	19 900	6,8		12,2
Vanda / Vantaa	237 231	5 700	2,4		13,4
Grankulla / Kauniainen	10 178	3 200	31,6		6,1
Västra Nyland / Länsi-Uusimaa	133 008	33 700	25,3		
Raseborg / Raasepori	27 528	17 700	64,3		3,7
Kyrkslätt / Kirkkonummi	40 082	6 400	16,0		6,8
Hangö / Hanko	8 042	3 500	42,9		3,4
Ingå / Inkoo	5 321	2 800	52,1		3,4
Sjundeå / Siuntio	6 149	1 700	27,6		4,6
Lojo / Lohja	45 886	1 600	3,5		3,6
Östra Nyland / Itä-Uusimaa	96 668	28 400	29,4		
Borgå / Porvoo	50 619	14 600	28,8		4,9
Sibbo / Sipoo	21 687	6 500	30,0		4,0
Lovisa / Loviisa	14 745	5 900	40,0		3,6
Lappträsk / Lappinjärvi	2 621	800	29,8		5,4
Mörskom / Myrskylä	1 871	200	9,3		3,4
+ Pyttis / Pyhtää	5 125	400	7,1		2,2
Åboland / Varsinais-Suomi	250 772	25 100	10,0		
Åbo / Turku	194 391	10 700	5,5		7,0
Pargas / Parainen	15 105	8 300	55,1		2,9
Kimitoön / Kemiönsaari	6 609	4 500	67,5		3,8
Sankt Karins / Kaarina	34 667	1 600	4,5		2,9

I alla tvåspråkiga kommuner talas det svenska, även om språkförhållandena inte är särskilt enhetliga eller jämförbara. De svenskspråkigas andel i Österbotten kan på sina ställen nå 90 procent, medan andelen i den befolkningstäta huvudstadsregionen stannar vid omkring fem procent. I Vanda har det redan i flera år talats mer ryska och estniska än svenska.⁵ Ökningen av främmande språk och en accelererande mångspråkighet skapar ett tryck på svenskan, också då det gäller de tjänster som den nya välfärdsområdesförvaltningen bygger upp.

Tack vare en stor aktivitet är de svenskspråkigas politiska engagemang av större tyngd än vad deras numerär ger vid handen. I riksdagsvalen under 2000-talet har SFP fått ungefär fem procent av de avgivna rösterna, vilket i stora drag motsvarar de svenskspråkigas andel av fasta Finlands befolkning. Det förekommer dock röstning över språkgränsen och svensk- och tvåspråkiga har synliga positioner också i andra partier. Li Andersson är ordförande för Vänsterförbundet och Harry Harkimo för Liike Nyt (Rörelse Nu).⁶ SFP är ett etablerat regeringsparti. Oppositionsperioden 2015–2019 var undantaget som bekräftar regeln.

Samarbetsorganisationen Folktinget återspeglar den svenskspråkiga befolkningens politiska styrkeförhållanden. Folktinget består av sex riksdagspartier samt Åland. Folktingets nuvarande sammansättning bestäms på basis av de röster som de svenskspråkiga kandidaterna erhöll i kommunalvalet 2021:

Tabell 2: Folktinget 2021–2025

parti	Helsingfors	Nyland	Åboland	Österbotten	Övriga Finland	sammanl.
SFP	2	14	3	18	1	38
Saml	6	6		2	1	15
SDP	2	3	1	3		9
Gröna		1	1			2
KD				2		2
Vf			2			2
Sammanl.	10	24	7	25	2	68

Dessutom väljer Åland sju folktingsledamöter.

Finlands språkpolitik bestäms inte enbart utifrån befolkningsunderlag, fastän det i fråga om servicestrukturer och fördelning av resurser kan verka så. Valfärdsområdesförvaltningsreformen är härvidlag av största betydelse för landets tvåspråkighet och svenskans ställning. De företrädare som väljs i januari 2022 får besluta om hur de ekonomiska och politiska ramar som getts lagstiftningsvägen nu tillämpas i praktiken. SFP:s ordförande Anna-Maja Henriksson poängterade betydelsen av detta på Svenska dagen 2021, nämligen

att det genast från början finns människor runt de bord där besluten fattas, som vet hur det är att tillhöra en språklig minoritet i praktiken och som har det genuina engagemang som krävs för att stå upp för de språkliga rättigheterna.⁷

Det val som nu hålls är det första i sitt slag. Det innebär att det inte kan jämföras med tidigare val. Föreliggande analys av de politiska styrkeförhållandena, eller snarare den politiska potentialen, baserar sig på befolkningsunderlaget och på resultaten i de senaste kommunal- och riksdagsvalen.⁸ Rösträtt i valfärdsområdesvalet har, liksom i kommunalvalet, finska medborgare och därutöver medborgare

i något EU-land. Också isländska och norska medborgare har rösträtt. Rösträtt tillkommer också individer med annat medborgarskap som bott två år eller längre i Finland.⁹

Eftersom det endast förflutit sju månader sedan kommunalvalet erbjuder detta val en god jämförelsegrund. Andelen nya väljare kommer att begränsas till individer som fyllt 18 efter medlet av juni 2021, och till eventuella nyinflyttade. En större osäkerhetsfaktor formas av röstningsaktiviteten. I kommunalvalet stannade den vid endast 55 procent. I vilken utsträckning människor tänker rösta i detta val är mycket oklart. Valfärdsområdesförvaltningen, placerad mellan stat och kommun, är än så länge en främmande konstruktion. Många anser dessutom att den borde ha konstruerats på ett helt annat sätt. Ytterligare andra anser fortfarande att den hör hemma i papperskorgen.

Österbottens välfärdsområde

Österbottens välfärdsområde består av 13 tvåspråkiga kommuner och av enspråkigt finska Laihela. Av 175 816 inbyggare är hälften svenskspråkiga (ca 89 300). I områdets centralort Vasabör 38 procent av befolkningen och räknar man in det omgivande Korsholm kan man säga att ganska exakt hälften av välfärdsområdets befolkning är bosatt där. Medan en fjärdedel av invånarna i Vasabör svenskspråkiga är två tredjedelar av invånarna i Korsholm svenskspråkiga. Denna språkliga fördelningsskillnad torde vara det största hindret för att tanken på en samkommun mellan Vasabör och Korsholm hittills inte har fått ett tillräckligt stöd.¹⁰

I Jakobstad, som är den näst största staden i det nya välfärdsområdet, har det funnits tankar på en sammanslagning av staden med närliggande Pedersöre, Nykarleby och Larsmo.¹¹ En sådan enhet med 43 000 invånare kunde stärka det svenska men ett medborgarinitiativ i saken från år 2010 har aldrig avancerat vidare. Rent generellt kan man säga att välfärdsområdesreformen minskar trycket på kommun-sammanslagningar, framför allt eftersom det är de större enheterna som svarar för de dyra servicetjänsterna (sote).

I det svenskspråkiga Österbotten röstas det flitigt. Som exempel var röstningsprocenten i Korsnäs (med en befolkning på ett par tusen individer) i kommunalvalen 2000 och 2004 mellan 15 och 17 procent högre än det nationella medeltalet. Och detta trots att man då bara hade en lista med SFP-kandidater att välja bland. I juni 2021 var röstningsprocenten över 70 procent. Så såg det också ut i Kaskö, Larsmo och Pedersöre. I Jakobstad, Vasa och Laihela var röstningsprocenten under 60.

SFP är områdets dominerande parti. På basis av resultatet i kommunalvalet har partiet möjlighet att nå enkel majoritet i det nya fullmäktige,¹² något som partiet redan nu har i Korsnäs, Kristinestad, Kronoby, Malax, Korsholm, Närpes, Pedersöre, Nykarleby och Vörå.

Tabell 3: De politiska styrkeförhållandena i Österbotten

Kommunalvalet 2021: röstberättigade 139 049 & röstningsprocent 60,9

	SFP	SDP	Sannf	Saml	KD	Cent	Gröna	Vf	övriga	sammanl.
röster	41 358	10 998	7 503	7 424	6 205	3 010	2 612	2 591	3 020	84 721
%	48,8	13,0	8,9	8,8	7,3	3,6	3,1	3,1	3,6	

Riksdagsvalet 2019: röstberättigade 132 477 & röstningsprocent ca 77

	SFP	SDP	Sannf	Saml	KD	Vf	Gröna	Cent	övriga	sammanl.
röster	50 065	15 685	11 274	7 287	6 993	3 690	3 655	3 603	1 140	103 392
%	48,4	15,2	10,9	7,0	6,8	3,6	3,5	3,5	1,1	

En jämförelse med resultaten i riksdagsvalet 2019 ger inte stora förskjutningar i partiernas styrkeförhållanden (+/- 2 %), trots att röstningsprocenten jämfört med kommunalvalet var kännbart högre. Av de nuvarande oppositionspartierna ökade Samlingspartiet och Kristdemokraterna knappt sitt understöd medan Sannfinländarna inte på långt när nådde samma resultat som i riksdagsvalet. De rödgröna regeringspartierna SDP, Vänsterförbundet och De Gröna gick något back jämfört med resultatet i riksdagsvalet.

Resultatjämförelsen störs något av kategorin röstberättigade. Finska medborgare bosatta utomlands har rösträtt i riksdagsvalet, medan utländska medborgare bosatta i Finland kan delta i lokal- och kommunalval. I kommunalvalen får obundna vallistor (i tabellerna övriga) förhållandevis mer stöd än i nationella val.

I de svenskspråkiga områdena tar SFP så gott som alla borgerliga röster. Stödet för de övriga borgerliga partierna är rätt minimalt. Ett undantag utgör kommunerna i det så kallade bibelbälte.¹³ I Larsmo har KD enkel majoritet i fullmäktige och ett starkt stöd också i Pedersöre och Jakobstad. I det finskspråkiga Laihela fick Centern, Samlingspartiet och Sannfinländarna tvåtredjedelar av rösterna i riksdagsvalet och över 80 procent av rösterna i kommunalvalet.

Vasa har en divergerande betydelse för de olika partierna. Samlingspartiet och De Gröna fick i senaste kommunalval nästan tvåtredjedelar av sitt stöd i Österbottens välfärdsområde i Vasa, medan SFP och KD fick endast en femtedel. I absoluta tal är den folkrika centralorten naturligtvis viktig för alla. För att ha inflytande i välfärdsområdesförvaltningen krävs bra resultat i Vasa. Också SDP och Vänsterförbundet har fått över hälften av sina röster i Vasa.

Tabell 4: Vasas andel av partiernas röster i valområdet

	Gröna	Saml	Sannf	Vf	SDP	Cent	SFP	KD
Kommunalvalet 2021:								
%	73,9	73,5	65,2	55,0	52,4	39,9	20,2	18,0
röster	1 929	5 460	4 889	1 424	5 762	1 200	8 343	1 117
Riksdagsvalet 2019:								
%	69,6	69,2	59,4	49,7	54,9	40,9	21,2	19,5
röster	2 545	5 040	6 697	1 835	8 609	1 474	10 590	1 364

Sannfinländarna hade sommaren 2021 stora ambitioner att lyfta sitt stöd i kommunerna till samma nivå som i riksdagsvalet. Partiet ökade stödet från 8,8 till 14,5 procent, men till sitt mål nådde det inte alls. Sannfinländarna fick finna sig i att distanseras av Centern (14,9 %), som också nationellt sett kämpar med ett sviktande understöd. I kommunerna i Österbottens välfärdsområde stannade sannfinländarna två procent under resultatet i riksdagsvalet och fem procent under sitt resultat i hela landet. Tre fjärdedelar av sina röster fick Sannfinländarna i Vasa och Laihela, medan framgången i de svenska landskommunerna var anspråkslös.

Ordförande Riikka Purra har beklagat sig över att Sannfinländarna har svårt att hitta kandidater till valen: ”Det talas allmänt om centerkommuner, där nästan alla tjänstemän representerar Centerpartiet, men också på den österbottniska kusten kan SFP genom sin maktposition uppnå en liknande situation.” I Österbotten och norra Finland ”vågar folk inte ställa upp på partiets listor”. Inför valet i januari har Sannfinländarna engagerat 43 kandidater i välfärdsområdet. Av dessa presenterar sig endast tre också på svenska på partiets valsidor.¹⁴

I ljuset av kalla siffror framstår det mångkulturella Helsingfors paradoxalt nog som Sannfinländarnas svagaste valdistrikt (stödet i senaste riksdagsval var 12,3 % och i kommunalvalet 10,2 %). Ännu svårare har det varit för partiet att få fotfäste i svenskspråkiga trakter. Sannfinländarna har dämpat sina äktfinska drag men justeringen av

partiets linje har inte uppfattats som trovärdig eller så har den ännu inte haft någon effekt. Motståndet mot ”tvångssvenskan” är inte lika högljudd som tidigare, men problemställningen inom partiet har knappast försvunnit.

Riikka Purra från Kyrkslätt, som valdes till ny ordförande vid partikongressen sommaren 2021, har utlovat ett nytt språkpolitiskt program före nästa riksdagsval. Partiet kommer inte att föreslå att den obligatoriska studentsvenskan återinförs, men de tidigare striderna kring nationalspråken karakteriseras nu som sekundära i jämförelse med andra och viktigare mångkulturella utmaningar.

Vi vill påminna om att finska och svenska är de inhemska språken – det finns större hot från annat håll. Till exempel att engelskan börjar dominera, att språkraven inte är tillräckliga, och att det finns skolor och daghem där nästan ingen talar inhemska språk. Det är mer betydande frågor än att bygga konstgjorda gränser mellan finska och svenska.¹⁵

Västra Nylands välfärdsområde

Västra Nylands välfärdsområde består av åtta tvåspråkiga kommuner samt de finska kommunerna Vichtis och Högfors. Invånarna är många till antalet, nästan en halv miljon, men jämfört med Österbottens kustområde är de svenskspråkiga förhållandevis få eller 12 procent (ungefär 57 400). Esbo dominerar med hjälp av sin storlek (62 % av hela befolkningen i välfärdsområdet). Esbo är också efter Helsingfors den stad som har näst mest svenskspråkiga. Man glömmar gärna bort att

Raseborg sett till befolkningmängden är den tredje största svensk-språkiga staden.

Något egentligt maktparti finns inte i området fastän Samlingspartiet i kommunalvalet med sina 30 procent var lika stort som de närmaste två utmanarna De Gröna och SDP tillsammans. SFP och Sannfinländarna uppnådde båda i Västra Nyland ett väljarunderstöd på över tio procent, något som också vittnar om en jämnare röstfördelning än i Österbotten.

Samlingspartiet drog med säkerhet nytta både av att deras anhängare röstade flitigt men också av rollen som oppositionsparti i rikspolitiken. Partiets sammanlagda röstetal i området var oförändrat, trots att röstningsprocenten i jämförelse med riksdagsvalet sjönk med närmare tjugo procent. Tilläggas bör att antalet röstberättigade var 45 000 fler.

Tabell 5: De politiska styrkeförhållandena i Västra Nyland

Kommunalvalet 2021: röstberättigade 369 815 & röstningsprocent 57,2

	Saml	Gröna	SDP	SFP	Sannf	Vf	Cent	KD	Nyt	övriga	sammanl.
röster	62 476	32 028	31 543	27 073	23 527	8 745	8 489	6 699	3 826	7 167	211 573
%	29,5	15,1	14,9	12,8	11,1	4,1	4,0	3,2	1,8	3,4	

Riksdagsvalet 2019: röstberättigade 324 855 & röstningsprocent ca 76

	Saml	SDP	Gröna	Sannf	SFP	Cent	Vf	Nyt	KD	övriga	sammanl.
röster	62 474	39 589	37 661	32 526	30 785	12 477	10 605	9 960	6 546	10 681	253 304
%	24,7	15,6	14,9	12,8	12,2	4,9	4,2	3,9	2,6	4,2	

Den avgörande kampen om styrkefördelningen sker främst i Esbo. Räknat i absoluta tal förlorade Samlingspartiet i kommunalvalet endast 750 röster jämfört med riksdagsvalet. Detta samtidigt som de mindre konkurrenterna, särskilt De Gröna och Sannfinländarna, förlorade tusentals röster. Att Liike Nyt förlorade nästamn hälften av rösterna förklarar av att partiets frontfigur Harry Harkimo var kandidat i Helsingfors.

Tabell 6: Esbos andel av partiernas röster i valområdet

	Nyt	Saml	Gröna	KD	Sannf	SDP	Vf	Cent	SFP
Kommunalvalet 2021:									
%	87,7	74,9	73,4	72,9	58,6	55,8	53,8	46,2	38,0
röster	3 356	46 784	23 507	4 882	13 791	17 602	4 706	3 923	10 292
Riksdagsvalet 2019:									
%	62,8	76,1	73,2	63,4	54,1	50,4	50,3	48,9	38,4
röster	6 255	47 538	27 582	4 153	17 606	19 966	5 337	6 098	11 830

SFP förlorade i Esbo 1500 röster, men i jämförelse med de andra partierna beror SFP:s slutresultat inte på utfallet i centralorten. I de svenskspråkiga orterna (Raseborg, Ingå, Hangö, Grankulla) var SFP störst i kommunalvalet. Samma sak gällde i Kyrkslätt, fastän endast 16 procent av befolkningen där är svenskspråkig. Partiets resultat var i dessa kommuner också något bättre än i riksdagsvalet. Det tyder på en förhållandevis stor röstningsaktivitet bland anhängarna, trots att valdeltagandet i Västra Nyland överlag var lägre, liksom också i hela landet.

Tabell 7: SFP:s stöd i kommunerna i Västra Nyland

	svenskspråkiga	SFP:s stöd		röstningsprocent	
		kommunalval	riksdagsval	kommunalval	riksdagsval
Raseborg	64,3	49,2	46,0	55,3	71,6
Ingå	52,1	58,6	54,0	68,1	79,5
Hangö	42,9	31,3	30,0	56,7	68,0
Grankulla	31,6	42,0	34,7	72,7	84,9
Sjundeå	27,6	27,1	27,1	56,4	74,8
Kyrkslätt	16,0	21,4	20,0	58,6	75,8
Esbo	6,8	7,9	7,7	58,0	77,5
Lojo	3,5	2,5	2,9	51,2	70,1
Vichtis	1,7	1,6	2,4	54,3	72,1
Högfors	0,8	0,0	1,1	51,6	68,8

Med tanke på den regionala och språkliga balansen kan Esbos tunga maktposition bli ett problem. Detta i all synnerhet om de små kommunerna inte lyckas nå representation i de nya välfärdsområdes-

fullmäktigeförsamlingarna. Även i Hangö kan utfallet bli problematiskt eftersom rösterna där i tidigare val har fördelats förhållandevis jämnt mellan olika partier. Här finns med andra ord en beställning på röstkoncentration och en efterfrågan på någon toppkandidat.¹⁶

Östra Nylands välfärdsområde

Östra Nylands välfärdsområde är litet. Det består av fem tvåspråkiga kommuner samt de finskspråkiga kommunerna Askola och Pukkila. Antalet invånare är under 100 000. Av dessa är en dryg fjärdedel svenskspråkiga (ungefär 28 200). Över hälften av befolkningen bor i Borgå och 38 procent i Sibbo och Lovisa. Det är i dessa kommuner som de politiska styrkeförhållandena avgörs. SFP är det största partiet i alla dessa kommuner och har ett knappt trettioprocentigt stöd i hela välfärdsområdet.

Tabell 8: De politiska styrkeförhållandena i Östra Nyland

Kommunalvalet 2021: röstberättigade 78 887 & röstningsprocent 56,4

	SFP	Saml	SDP	Gröna	Sannf	Cent	Vf	Nyt	KD	övriga	sammanl.
röster	12 534	9 266	6 911	4 602	4 458	3 419	1 184	866	859	394	44 493
%	28,2	20,8	15,5	10,3	10,0	7,7	2,7	1,9	1,9	0,9	

Riksdagsvalet 2019: röstberättigade 74 002 & röstningsprocent noin 73

	SFP	SDP	Saml	Sannf	Gröna	Cent	Nyt	Vf	KD	övriga	sammanl.
röster	14 073	9 018	7 382	7 124	5 038	4 120	2 269	2 133	1 210	1 864	54 231
%	26	16,6	13,6	13,1	9,3	7,6	4,2	3,9	2,2	3,4	

I kommunalvalet ökade Samlingspartiet sitt relativa stöd i Östra Nyland med hela sju procentenheter jämfört med riksdagsvalet. Därmed gick man förbi SDP och blev det näst största partiet i området.

Samtidigt blev man rejält större än både Sannfinländarna och De Gröna. Precis som i Västra Nyland bidrog Liike Nyt:s anspråkslösa framgång till Samlingspartiets resultat. I avsaknad av fadern Harry och sonen Joel knep brodern Roy Harkimo ett par hundra röster och en fullmäktigeplats i Sibbo.

Av regeringspartierna förlorade vänsterpartierna både röster och platser. De Gröna och Centern stampade på stället, medan SFP ökade sitt relativa understöd. I motsats till läget i Österbotten och Västra Nyland har partiet ett starkt understöd i centralorten. Detta på grund av att Borgå landskommun med en betydande svensk befolkning år 1997 införlivades med Borgå.¹⁷ SFP kunde ha skördat ett ännu högre röstetal om inte röstdrottningen i Lovisa, Mia Heijnsbroek-Wirén, just före kommunalvalet hade hoppat över till Samlingspartiet.¹⁸ Avhoppet bidrog till att SFP i Lovisa förlorade tio procentenheter och uppemot 1 000 röster.

Tabell 9: Borgås andel av partiernas röster i valområdet

	Vf	SDP	Gröna	KD	SFP	Sannf	Saml	Cent	Nyt
Kommunalvalet 2021:									
%	79,5	59,7	58,3	57,3	50,0	48,2	45,5	36,0	25,2
röster	941	4 123	2 681	492	6 273	4 147	4 212	1 231	218
Riksdagsvalet 2019:									
%	60,3	57,7	58,4	52,8	50,9	47,5	45,7	41,8	51,7
röster	1 287	5 204	2 941	639	7 167	3 381	3 377	1 723	1 172

Egentliga Finlands välfärdsområde

Det nya välfärdsområdet i Egentliga Finland är identiskt med Egentliga Finlands valdistrikt i riksdagsvalet och består av 27 kommuner. Bara tre av dessa är tvåspråkiga. I likhet med Västra Nylands välfärds-

område har området knappt en halv miljon invånare, men bara 5,7 % är svenskspråkiga (ungefär 27 400 individer).

I centralorten Åbo bor 40 procent av befolkningen. Av dessa är något över 10 000, eller fem procent, svenskspråkiga. Fem procent svensk-språkiga finns det också i S:t Karins, som likväl officiellt är finskspråkig. Däremot är två tredjedelar av invånarna på Kimitoön svenskspråkiga och i Pargas är de över hälften. I de övriga kommunerna i välfärdsom-rådet (med undantag av Sagu) är de svenskspråkiga under två procent.

I riksdagsvalet 2019 var Sannfinländarna det största partiet i om-rådet, men i kommunalvalet lyckade partiet inte mobilisera sina an-hängare i samma utsträckning. Partiet förlorade 20 000 röster jämfört med resultatet i riksdagsvalet. Merparten av dessa lät förmodligen bli att rösta, medan andra röstade på Samlingspartiet som med klar dif-ferens blev det största partiet. Skillnaderna för de andra partierna var marginella, men eftersom röstningsprocenten var lägre förlorade dessa partier samtidigt tusentals röster. Att SDP kom tvåa i valet medan Cen-tern kom på en fjärde plats hade en symbolisk betydelse.

Tabell 10: De politiska styrkeförhållandena i Egentliga Finland

Kommunalvalet 2021: röstberättigade 392 908 & röstningsprocent 56,2

	Saml	SDP	Sannf	Cent	Gröna	Vf	SFP	KD	Nyt	övriga	sammanl.
röster	52 064	39 758	32 568	26 515	23 437	22 945	10 995	4 595	3 422	4 451	220 750
%	23,6	18,0	14,8	12,0	10,4	10,4	5,0	2,1	1,6	2,0	

Riksdagsvalet 2019: röstberättigade 375 502 & röstningsprocent ca 73

	Sannf	Saml	SDP	Vf	Cent	Gröna	SFP	Nyt	KD	övriga	sammanl.
röster	52 913	52 367	49 156	35 481	29 796	25 309	15 238	5 322	5 121	5 698	276 401
%	19,1	18,9	17,8	12,8	10,8	9,2	5,5	1,9	1,9	2,1	

Om SFP i övriga delar av Svenskfinland i kommunalvalet lyckades förbättra sitt resultat i jämförelse med riksdagsvalet så inregistrerade partiet däremot en knapp förlust i Åboland. Resultatet i hela Egent-

liga Finland påverkades av att partiet inte hade någon lista alls i 18 kommuner. I dessa kommuner fick SFP i riksdagsvalet bara cirka 500 röster vilket betyder att ungefär 4 000 personer lät bli att rösta eller röstade på ett annat parti. Det är ett stort tapp för ett parti av den storleken, och i all synnerhet för ett parti vars signum har varit trogna anhängare och ett flitigt valdeltagande.

För att kunna försvara svenskans ställning i Egentliga Finlands vårdområde behöver SFP stöd av allierade – men var finns de? I fullmäktige i Åbo finns två andra med svenska som modersmål, Li Anderson med sina 5 000 röster och De Grönas Janina Andersson. Lägg därtill att 73 procent i stadens valkompass (46 / 59) uppger sig tala svenska. Man borde nå en fungerande växelverkan. Undersökningar visar att finskspråkiga i allmänhet, och alldeles särskilt i de tvåspråkiga områdena, förhåller sig positivt till tvåspråkigheten och att de har förståelse för att en nödvändig grundservice skall vara tillgänglig också på svenska.¹⁹

På grund av det stora antalet kommuner är tröskeln hög för att de minsta kommunerna skall lyckas få någon av sina kandidater invald i välfärdsområdesfullmäktige. Detta gäller också för Kimitoön med 7 000 invånare, av vilka majoriteten är svenskspråkig.²⁰

På röstningsaktivitetens nåder

Affärsmannen Harry Harkimo lämnade redan under sin första riksdagsperiod våren 2018 Samlingspartiet och grundade en ny rörelse. Han ville förändra sättet att bedriva politik. Han ansåg att valsystemet i Finland hade föråldrats och att partiernas aktiviteter hörde till ett förflutet århundrade, bortom det digitala tidevarvet. I Helsingin Sano-

mat presenterade Marko Junkkari på ett aningen ironiskt sätt Liike Nyt och dess linjedragningar. Han delade ändå rörelsens bedömning av partiernas kris: ”Så här fungerar det inte.” Ett bevis på detta var enligt Junkkari att allt färre bemödar sig om att rösta.²¹

Budskapet om ett slappt röstande har upprepats så ofta att det nästan förvandlats till ett mantra. Lyssnar man på detta mantra kan man få för sig att röstningsprocenten i Finland redan länge befunnit sig i fritt fall.²² En närmare analys visar att så är ändå inte fallet. Efter det kalla kriget på 1990-talet minskade visserligen röstningsbenägenheten, men den har efter det stadigt legat i närheten av 70 procent. Genom att tydliggöra skillnaderna mellan partierna har Sannfinländarnas skrällsegrar höjt valdeltagandet.²³ På vilket sätt detta påverkat den politiska verksamhetskulturen är sedan en helt annan sak.

Tabell 11: Valdeltagandet i riksdagsvalen 1991–2019

	1991	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019
%	72,1	71,9	68,3	69,7	67,9	70,5	70,1	72,1
röster	2 776 984	2 803 602	2 710 095	2 815 700	2 790 752	2 955 865	2 983 859	3 099 760

I riksdagsvalet 2019 avgavs för första gången över tre miljoner röster. Aningen fler röster har avgivits i presidentvalen 1994, 2000 och 2006. Vid direkta folkval har man inte beklagat sig över lågt valdeltagande utan hellre glatt sig över de opolitiska medborgarnas uppriktiga stöd för den egna kandidaten. De Grönas Pekka Haavisto blev i valet 2012 med en miljon röster en firad hjälte, en ”hjärtats president”. Och detta trots att han i den andra valomgången fick uppleva ett svidande nederlag (37–63 %) mot Sauli Niinistö.²⁴

De representativa institutionerna skulle helt klart behöva något av den respekt och den uppmärksamhet som en personfixerad *zeitgeist* beredvilligt ger åt utmanare och omstörtare. Den liberala demo-

kratins traditionella banérförare, Förenta staterna och Storbritannien, har gett oss både Donald Trump och Brexit. I stället för att tala om kris i det politiska systemet kan man i Finland ändå konstatera att systemet fungerar när den nationalpopulistiska protesten i första hand omvandlats i partiverksamhet och inte i utomparlamentarisk påtryckning.

Är politiken bruten – som det ibland påstås?²⁵ Svaret beror på vilket perspektiv man anlägger. Den politiska delaktigheten och förverkligandet av demokratin har sina problem, men så har det varit under de över 100 år som vi haft allmän och lika rösträtt. Under 1970-talet låg valdeltagandet i riksdagsvalen på cirka 80 procent. Men också då skrevs det pamfletter om den alternativlösa demokratin. I efterhand betraktas denna tid som ett överpolitiserat decennium.²⁶

I lokalval har valdeltagandet alltid varit lägre än i statliga val. Deltagandet i kommunalvalen stabiliserades efter 1990-talet på omkring 60 procent. Magplasket i juni 2021 med ett 55 procentigt valdeltagande var ett nytt bevis på valdemokratins ”förfall”. Det låga valdeltagandet kan dock förklaras av exceptionella pandemiförhållanden och på att valet sköts fram till en ogynnsam tidpunkt i juni. Att tidpunkten var problematisk hade redan tidigare illustrerats av valen till Europaparlamentet.

Tabell 12: Valdeltagandet i lokal- och Europaparlamentsvalen 1992–2021

Kommunalval	1992	1996	2000	2004	2008	2012	2017	2021
%	70,9	61,3	55,9	58,6	61,2	58,3	58,9	55,1
Europaparlamentsval	1999	2004	2009	2014	2019			
%	31,4	41,1	40,3	41	42,7			

Som en principiellt viktigare fråga än tidpunkten framstår kommunernas oklara roll i välfärdsområdesprocessen. Vad återstår väl att besluta om för de kommunala beslutsfattarna när social- och hälsovår-

den administreras på annat håll? Ovissheten kastar en skugga över de kommande välfärdsområdesvalen. Varken väljarna eller kandidaterna har erfarenhet av den nya förvaltningsstrukturen där resurserna till råga på allt distribueras av staten. Ur ett demokratiskt perspektiv kan en välfärdsområdesförvaltning som saknar rätt att uppbära skatt lätt bli en skenreform.²⁷

Stiftelsen för kommunal utveckling (Kunnallisalan kehittämissäätiö KAKS) har låtit göra en opinionsmätning som osmyckat prognosticerar en röstningsprocent på under 40 procent i välfärdsområdesvalen. Erfarenheter från andra val visar att deltagandet korrelerar bland annat med utbildningsnivån och med andra för- och nackdelar. De mest osäkra väljarna är Sannfinländarnas anhängare.²⁸ En konkurrerande forskningsinstitution har utgående från en egen utredning kommit fram till att valdeltagandet möjligen ändå kan nå upp till nivån i kommunalvalen.²⁹

Stiftelsen för kommunal utveckling (KAKS) preciserar inte siffrorna för SFP, men partiet torde i likhet med Samlingspartiet ha en fördelaktig position i Österbottens och Västra- och Östra Nylands välfärdsområden. Med tanke på att svenskspråkiga kandidater samlar stöd också från andra listor än SFP:s lista verkar helhetsbilden för Svenskfinland inte ge upphov till oro. I små tvåspråkiga kommuner är utmaningarna att bli representerad de samma som i finskspråkiga kommuner.

Även om den allmänna röstningsprocenten i januari 2022 skulle bli låg finns det ändå ingen orsak att riva sönder kläder och utropa ett närdemokratis lågvattenmärke. En grundligare bedömning kan göras först år 2025 då välfärdsområdesvalet ordnas samtidigt som kommunalvalet. Till dess torde det också ha klarnat hur arbetsfördelningen mellan välfärdsområdes- och kommunalförvaltningen fungerar i praktiken. Och inte minst hur det hela finansieras, med regionala skatter eller med statliga medel.

I Sverige ordnas statliga val samt landstings- och kommunalval samtidigt, och den redan tidigare höga röstningsprocenten visar på en stigande trend. I riksdagsvalet överskred man 87 procent, och i landstingen (20 till antalet) och kommunerna (290) var röstningsprocenten bara tre procentenheter lägre. I Danmark ligger deltagandet i parlamentsvalet på samma nivå. Däremot har deltagandet i valen efter förvaltningsreformen 2005 (i de fem regionerna och 98 kommunerna) legat kring 70 procent och sjunkit till knappt 67 procent under pandemin.

I valen till Norges Storting under 2000-talet har röstningsprocenten legat mellan 75 och 78 procent, medan man i regionalvalen (11) och kommunalvalen (356) som hålls samtidigt stannat på en betydligt lägre nivå (59–65 %). Finländarna röstar klart sämre än invånarna i de skandinaviska länderna, men då det gäller relationen mellan de statliga och de lokala valen är differensen till Danmark och Norge inte särskilt stor.

Endast framtiden kan utvisa hur framgångsrik kombinationen av välfärdsområdesdemokrati och lokaldemokrati kommer att vara. Exempelen från grannländerna sporrar dock till att utveckla innehållet och till att höja röstningsaktiviteten till en god nordisk nivå.

Noter

- 1 Med Svenskfinland brukar man avse förutom Åland, 30 kommuner i Österbottens och Nylands kustområden samt tre i Egentliga Finland (Åboland). Här ingår finska S:t Karins invid Åbo. Se närmare *Svensk- och tvåspråkiga kommuner. Bakgrundsinformation 2008–2017*. Kommunförbundet, https://www.kommunforbundet.fi/sites/default/files/media/file/2017-02-svensk-och-tvasprakiga-kommuner_0.pdf; *Det svenska i Finland. Vadan och varthän?* Kairos Future, 2020, <https://magma.fi/det-svenska-i-finland-ett-utifranperspektiv/>.
- 2 Uppgifterna om befolkningen är hämtad från Statistikcentralens nyckeltal 2021, befolkningsantalet har avrundats till närmaste hundra, https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2021/kuntien_avainluvut_2021_viimeisin.px/table/tableViewLayout1/. Se också Jan Saarela: *Den svenskspråkiga befolkningen i Finland 1990–2040*. Magma/Folkting, 2020, <https://magma.fi/den-svensksprakiga-befolkningen-i-finland-1990-2040/>.
- 3 Henrik Meinander: *Nationalstaten. Finlands svenskhet 1922–2015*. Finlands svenska historia 4. SLS/Atlantis, 2016, 131–132.
- 4 Lina Laurent: *Svenska språköar och finska utskär*. Magma, 3/2013, <https://magma.fi/svenska-sprakoar-och-finska-utskar-magma-studie-3-2013/>. Förutom de historiska städerna talas det om ett tiotal språköar, i följande storleksordning: Salo, Tusby, Nurmijärvi, Vichtis, Lahtis, Träskända, Kervo, Hyvinge, Kouvola, Jyväskylä, Tavastehus.
- 5 Elina Parviainen: *Vantaan väestö 2020/2021*, https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/158051_Vantaan_vaesto_2020-2021.pdf.
- 6 Av de största partierna var Ulf Sundqvist ordförande för SDP 1991–1993 och Alexander Stubb för Samlingspartiet 2014–2016.
- 7 *Hufvudstadsbladet* 6.11.2021 'Vårdvalet handlar också om service på svenska' (Anna-Maja Henriksson).
- 8 Röstningssiffrorna från YLE:s resultatsservice, <https://vaalit.yle.fi/kv2021/fi>.
- 9 Justitieministeriet: Valfärdsområdesval, Rösträtt, <https://vaalit.fi/sv/rostratt1>.
- 10 Korsholms fullmäktige förkastade i april 2019 med rösterna 23–19 det färdigt förhandlade sammanslagningsavtalet efter att 61 procent motsatte sig det i en kommunfolkömröstning.

- Se YLE Uutiset 17.3.2019, <https://yle.fi/uutiset/3-10694023>;
Kuntalehti 3.4.2019, <https://kuntalehti.fi/uutiset/paatoksenteko/mustasaaren-valtuusto-kaatoi-kuntaliitoksen-vaasan-kanssa/>.
- 11 YLE Uutiset 10.11.2010, <https://yle.fi/uutiset/3-5666701>.
  - 12 Se *Kuntalehti* 15.9.2021, <https://kuntalehti.fi/uutiset/paatoksenteko/keskusta-olisi-suurin-puolue-yhdeksassa-aluevaltuustossa-jos-aluevaalien-aanet-jakautuisivat-kuntavaalien-aanten-tavoin/>.
  - 13 *Helsingin Sanomat* 3.8.2014 'Kirkkoon kuuluminen jakaa Suomen kahtia – raamattuvyöhyke vastaan kaupungit', <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002750575.html>; *Hufvudstadsbladet* 20.6.2020, <https://www.hbl.fi/artikel/forskare-kritiserar-generaliseringen-om-det-religiosa-osterbotten-efter-omstridd-insandare-uttryc/>.
  - 14 Jokisipilä: *Perussomalaiset Halla-ahon ja Purran linjalla*. Otava, 2021, 262–263; Sannfinländarnas valsidor, <https://vaalit.perussomalaiset.fi/aluevaalit/alue/pohjanmaa>.
  - 15 *Hufvudstadsbladet* 3.12.2021, <https://www.hbl.fi/artikel/riikka-purra-finska-och-svenska-ar-vara-inhemska-sprak-det-finns-storre-hot-pa-annat-hall/>.
  - 16 *Hufvudstadsbladet* 9.12.2021, <https://www.hbl.fi/artikel/hango-kasko-sjundea-de-riskerar-bli-utan-ledamoter-da-stader-dominerar-vardvalet/>.
  - 17 Invånarantalet i Borgå landskommun var innan den upphörde 22 160, av vilka 37,3 procent var svenskspråkiga, Wikipedia, https://fi.wikipedia.org/wiki/Porvoon_maalaiskunta6.
  - 18 *Hufvudstadsbladet* 20.5.2021, <https://www.hbl.fi/artikel/sfp-avhopparen-det-var-for-mycket-lokalpatriotism/>.
  - 19 Staffan Himmelroos & Kim Strandberg (red.): *Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland*. SLS, 2020.
  - 20 *Hufvudstadsbladet* 9.12.2021, <https://www.hbl.fi/artikel/hango-kasko-sjundea-de-riskerar-bli-utan-ledamoter-da-stader-dominerar-vardvalet/>.
  - 21 *Helsingin Sanomat* 22.4.2018 'Harkimo ja Jungner kertovat HS:n yhteishaastattelussa uuden liikkeen tavoitteista', <https://www.hs.fi/paivanlehti/22042018/art-2000005650745.html>.
  - 22 Jfr Pär Stenbäck: *Demokrati under hot?* Magma, 2018, 8: ”De politiska partierna hasar sig framåt från val till val i vilka deltagarprocenten sakta men säkert sjunker.”
  - 23 Se Jokisipilä 2021, kapitel 3.
  - 24 Riikka Kämppi & Jussi Lähde: *Sydänten presidentti*. Helsinki-kirjat, 2012.
  - 25 T.ex. Statsminister, ordförande Alexander Stubb inför Samlingspartiets partifullmäktige 17.1.2015, <https://www.kokoomus.fi/stubb-mielikuvapolitiikan-aika-on-ohi/>; Ville Blåfield: ”Politiikka on rikki” – vai onko ideologinen taistelu vain palannut

- politiikkaan?’ Sitra 21.3.2017, <https://www.sitra.fi/artikkelit/politiikka-rikki-vai-onko-ideologinen-taistelu-vain-palannut-politiikkaan/>.
- 26 Se Erkki Tuomioja: *Vaihtoehdottoman demokratian kritiikki*. Otava, 1980; Ville Perna: *Pimeä vuosikymmen. Suomi 1968–1981*. Siltala, 2021.
- 27 Stenbäck 2018, 18.
- 28 Kaks.fi, Uutiset 24.9.2021, <https://kaks.fi/uutiset/aluevaaleissa-aanestysprosentti-uhkaa-jaada-alle-40n/>; Hanna Wass & Sami Borg: ‘Yhdenvertaisuus äänestyskopissa: äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa’. I *Politiittisen osallistumisen eriytyminen. Eduskuntavaalitutkimus 2015*. Toim. Kimmo Grönlund & Hanna Wass. Oikeusministeriö, 2016, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75240>.
- 29 *Suomen Kuvalehti* 47/26.11.2011 ‘Helsingin puuttuminen sotkee asetelmia’.

